

Alain Damman

BOSK – RASPUKNUT ŽIVOT, Karikature

Umetnička galerija Stara kapetanija, april 2008.

Po povratku iz Vijetnama, slomljen strahotama rata, Bosk je uzaludno tražio budući životni put, kada je, u proleće 1952. godine, otkrio knjigu karikatura Mosea. Čitavo leto proveo je crtajući tajno i posle nemilosrdne selekcije, pri čemu je spalio više od 200 crteža, otišao je u Pariz sa 49 karikatura i novcem dovoljnim za dvonedeljno preživljavanje. Imao je tada 28 godina i nikada nije pohađao nikakvu umetničku školu, ali je želeo da uspe po svaku cenu i spoj talenta i želje za zalečenjem ratnih rana, ali i želje da preživi i potvrdi se bili su toliko jaki da se uskoro našao među najboljima. Nekoliko meseci pošto je uspeo da prodre u tvrđavu kakva je bila „Pari mač“ za mlade karikaturiste toga doba, Boskovi radovi su objavljeni i u SAD u knjizi „Najbolje francuske karikature“, zajedno sa radovima Šavala, Mosea i Andre Fransoa.

Humor mu je spasao život i postao najbolji razlog da živi dalje. Francuski humor i karikatura će dostići nove, visoke međunarodne standarde zahvaljujući talentovanom timu kojeg su činili Mose, Šaval, Bosk i Sempe, nerazdvojnim kako u radu tako i u životu. Proganjajući glupost do najskrivenijih mesta, Bosk je stvorio sopstveni univerzum, Boskaviju, gde je svaki žitelj činio gluposti i greške, gde je masa samo umnožavanje mana svakog pojedinca, gde svako misli samo o vožnji kao najbržem putu do groba i gde se karakteristični lik, Blez iz Boskavije, neprestano čuva bezbrojnih zamki koje ga spasavaju od sreće. Boskovi likovi velikog nosa imaju težinu osećanja stida i greha, što ih pokreće napred savijajući im leđa. Bog je pomogao glupaku koji pokušava da se toga otrese...on više neće biti u „Pari Maču“.

„Suština moga stila je da ja ne znam da crtam“ rekao je Bosk. Ono što karakteriše Boskov rad je razdvajanje suštine od značenja. Jedan novinar je napisao da je Bosk radio više sa gumicom nego sa olovkom. Crtao je vrlo specifičnom linijom, esencijalnom u okeanu beline. Belo je bilo toliko važno u Boskovim crtežima da je on, završivši ih, brisao naknadno čak i svaku nepotrebnu travku. Tako posmatrač nije mogao da se pretvara da nije video svoju skrivenu manu jer je ona

bila jasno izložena preko cele strane.

„Nesrećni su bili nevini koji bi se bezbrižno smejali Boskavijancima, a da se prethodno nisu pogledali u ogledalo“. Nepogrešiva grafika, izvedena debelom drhtavom linijom, pre ugraviranom nego nacrtanom na papiru visoke gramature i karikatura apriori dobroćudna, ali uvek takva da natera posmatrača na dublje razmišljanje, tajna su Boskovog talenta. Tokom dvadeset godina Boskovi crteži su nemilosrdno skidali veo apsurdna u ljudskom ponašanju. I najbolnije stvari tako su približavane posmatraču, izazivajući osmeh (svakako gorak, ali ipak osmeh) na njegovom licu. Bosk nije crtao da zadivi (čak i kada je veselost preovlađivala) već da istakne. Boskovi crteži su neophodnost. Sali Andre Peire je napisao 1956. godine: „Mi prepoznamo kod Boska veliku zabrinutost, oštru nervozu, neizbrisivu tugu; ali one nikada ne pokazuju revolt. Verujem da u Boskovim crtežima ništa nije besplatno: činjenice, ako tako možemo da kažemo, su užasno skupe za siromaštvo ljudi. I tako gorak humor ne stavlja samo neizbrisiv znak na smešnu prošlost ili glupu sadašnjost već na plećima nosi i neizvesnu budućnost.“ Ta vizionarska, paćenička duša čije su karikature tako aktuelne i 35 godina po smrti, taj majstorski uživatelj u apsurdnom koji je bez ustupaka razorio ustanovljenu sigurnost i razotkrio glupo ponašanje mase i svirepost sukoba bili oni unutrašnji ili planetarni, bio je mirna osoba sa prijateljskim pogledom, uvek spreman da sasluša drugoga, tih čak i u osmehu i tuzi koju je nosio u sebi. Dok je rasipao šale oko sebe njegovo oko nije zapažalo šta su one otkrivale, grubost, hipokriziju, glupost ljudskog ponašanja. Sve to je čuvao u sebi i udarao je po njima samo kada bi se našao pred belim stranicama papira. Iznuren bolešću i izveden pred sud od strane vojske i cenzora, Bosk nikada nije spustio pero osuđujući do kraja egzekutore svih država i prilično levičarski ukazujući između ostalog i pre nego što je iko o tome mogao slobodno da se izjasni, na užase rata u Alžiru.

Bosk je do 1973 objavio 8 albuma karikature u Francuskoj i 13 u inostranstvu. Bio je predstavljen u oko 70 humorističkih knjiga širom sveta, a radove mu je objavljivalo oko 30 novina i časopisa u zemlji i inostranstvu. Posmrtno mu je objavljeno 8 albuma u Francuskoj, od kojih se tri još uvek mogu naći u knjižarama: „*Voyage en Boscavie*“ (2003), „*Alors on se promene?*“ (2005) i „*Deux pour la vie*“ (2007). Šta bi radili kada ne bi mogli više da crtate? Oženio bih bogatu udovicu ili bi se ubio sopstvenim perom. Posle 25 godina borbe protiv bolesti i 3 poslednje godine nemoćan da crta, Bosk je u Antibu, 3. maja 1973. godine, zario pero u srce.